

1345

פודשקול מספר 15/ב -
מישיבת הוועדה לעניני פנים
שהתקיימה ביום ג', כ"ז בשבט תשי"ז - 29.1.1957
בשעה 08.40

משתתפים:
י. ריפתין - יו"ר
ס. ארם
ד. בר-רב-האי
ד. הכהן
ס. חזני
ת. טובי
י. ישעיהו
ח. מגורי-כהן
ש. פרלשטיין
ש. שורש

מזמנים:
שר הפנים - י. בר-יהודה
מר מדלר - משרד הפנים
מר רוזן - משרד הפנים
מר רוטנברג - משרד הפנים
מר גלס - משרד המשפטים

סדר-היום:
סקירת שר הפנים על מדיניות תיחום
הגבולות המוניציפליים.

היו"ר י. ריפתין: פותח את הישיבה.

שר הפנים: בפתיח דברי אבי רוצה לומר שעליכם להבין כי משרד הפנים מטפל לא בתכנון מופשט במקום ריק. לפי טעם הענינים, כאשר המיטצאים לפיתוח מטפיקים בקושי לדגירה שמינם וצריך להקים, ואין אפשרות לקחת מהם לשם חזיקת דברים קיימים וטידורם מחדש - הרי שיש ולעתים, תוך כדי צורך בהיקון דברים שנוצרו גינתיים, או להיסוב או להחליט על צורות שונות של פשרה. ונתן לכם דוגמה אחת של נסיגה כזאת. דוק השנה תפסה שאלת שינויי גבולות סקוט גדול הרבה יותר שבשנים קודמות, כי לקראת הבחירות ומשנת הבחירות כמעט שהופסקה כל הפעולה הזאת ועי"כ בצטברה שורת דברים שנקבעו עוד קודם לכן. היה אפוא הכרח לסיים השנה פעולות ישנות. עשינו השנה גם פעולה מאומצת בענין מקומות חסרי סטרוס מוניציפלי כלשהו, וגם דבר זה דרש מדי פעם שינוי גבולות, בעיקר בטוענות אזרחיות.

אשר לעקרונות שאנו ביטוד הרעיון של שינויי גבולות בטוענות האזרחיות, העיריות והמפעלות המקומיות: - לגבי העיריות יש הגדל פורסלי. כל שינוי בגבולות של עיריה טעון קביעת ועדה-חקירה אשר תרכבה צריך לכלול גם בא-כוח ציבור, נוסף על פקידים, למעשה גם לגבי הטוענות המקומיות נקבעה ועדה כזאת ברוב המקרים, ולעתים קרובות גם בטוענות האזרחיות. נוסף לכך, במקרה של ריב בין שני מקומות, טענים אנשי-ציבור משני המקומות. המצב, מסקנות הוועדות, אלו הן רק בגדר של המלצות ושר הפנים דשאי לדחותן כולן, או לשנותן. השמלות המעשיות שנתעוררו כאן הן רק חלק קטן של סך הבעיות הכולל, כמו בעיית קרית-בנימין.

א.ב.

ישיבת ועדת הפנים
29.1.57

שר הפנים:

בקריית בנימין צריך היה לפתור בעיות
הנוגעות גבת-מחת למועצה האזורית עמק-זבולות, למועצה המקומית
כפר-טתא, למועצה המקומית גלעם, למועצה המקומית קרית בנימין,
למועצה המקומית קרית ביאליק ולמועצה המקומית נשר. ונשר היתה קשורה
בענין אחר בעיריית חיפה. כי בדרך-כלל, כשמדובר במועצות אזוריות
צפופות, הרי שכרוב המקרה אי-אפשר להעמיד שאלת גבולות של ישוב אחד
ללא קשר לשאלת הגבולות של הישובים הגובלים, ובסורה של מקרים
הטלנו על הוועדות לדון על אזור שלם, על שטח הקשור פחות או יותר
מבחינה תכנונית ומוניציפלית.

לעתים אנו עומדים - כפי שאמרתי - בפני
עובדות שאנו חייבים לסגת מהרצוי. לפני שנתייחס-וחצי נקבעה ע"י
המטפלה ועדה לבדיקת גבולות המחוזות. יש בארץ, כידוע לכם, ששה
מחוזות. הוועדה עבדה זמן רב, בינתלים באו הבחירות ובאה מטפלה
חדשה, והדבר נדחה לזמן רב. כשהגיע הענין אלינו, עמדנו בפני שאלה
רצינית שלפי דעתי נסוגותי בה, וזאת משום שנוצרה בארץ עמדה קיימת
שגבירתה היתה מביאה לקשיים רבים. החלטנו אפוא להיסוג ולא לסבור
את העובדה.

ישובים שנמצאו 10 ק"מ מחיפה השתייכו
למחוז הצפון שמרכזו בטבריה. מיגור צריך היה לבטוע לטבריה. מחוז
זה הוא גם המחוז הגדול ביותר בשטח והגדול ביותר גם מבחינת מספר
הישובים, אם כי לא מבחינת מספר התושבים. הוצעה אפוא הצעה להוציא
חלק ממחוז הצפון ולצרף אותו למחוז חיפה. בטפה שלפניכם אתם רואים
שתי מועצות אזוריות שבאופן פורמלי עד היום הן שתי מועצות אזוריות
נפרדות: קישון ונהלל. נהלל מגיעה כמעט עד עפולה. אם ללכת בציון
הגבולות ולצרף את כל המועצה האזורית קישון-נהלל לחלק העובר לחיפה,
הרי שהיינו מתקנים את המעוות ע"י יצירת כמעט מעוות שני, הפוך, כי
מחוז חיפה היה מגיע עד עפולה. הדבר ההגיוני מבחינה טופוטית היה
ללכת לפי הקו המבדיל בין קישון ונהלל. אך קישון-נהלל קיימת כמועצה
אזורית אחידה זה כמעט שלוש שנים, והיה עלינו - גילו רצינו להפריד -
לחתוך בגוף חי. אחרי שיקולים רבים סיכמנו להשאיר את כל קישון-נהלל
בצפון, ולהעביר את הגבול, לצרף את עמק זבולון, קרית עטל, טבעון
וכו', לחיפה, אבל לא ללכת עד לגבול ההגיון - כפי שבראש באופן
טופוט - אלא לסגת קצת בהתחשב עם עובדות-החיים ולא לסבור אותה.

דוגמאות כאלו יש כמעט בכל מקום שאנו
נתקלים בו. בכל פעם שאריך לשנות דבר קיים - קמה צעקה. ואם לדבר
על קרית בנימין - הרי היו בקרית-בנימין קודם ארבע קריות נפרדות:
קרית בנימין, קרית טטנד, קרית נחום וקרית פרוסטטיג. ב-1952 בא שר
הפנים לתבוע מהן להתאחד, ואז קמה צעקה נגד האיחוד וטענה על כך
שע"י האיחוד למעשה מחסלים אותם. כאשר השתתפתי לא מזמן בישיבת
מועצת קרית בנימין ושאלתי: כיצד נראית לכם עתה התנגדותכם סלפני
שלוש שנים לאיחוד ארבע הקריות לקרית-בנימין האחת? אמרו: זאת היתה
במסמט טעות להתנגד אז.

ה. טגורי-כהן:

אני מבין שאין הם מתנגדים שגם עכשיו
תצרף אליהם את כפר-טתא. אין הם רוצים
שהם יהיו המצורפים לכפר-טתא.

שר הפנים:

אינני מתנגד לצרף את כפר-טתא אליהם.
כאשר מאחדים שני מקומות כאלה, קשה
לומר מי מצורף למי. גם בהרצליה עבדו על ענין האיחוד 14 שנה. ואם
תבוא היום להרצליה - הרי גם בהרצליה ב' לא תמצאו - פרט לאנשים אחדים
בעלי אינטרס כלכלי ברור - כאלה שאינם מכירים בצורך לאחד זאת. אין זה
אומר שבכל מקום צריך לאחד ושם יכולות להיות שגיאות. יש מקומות
בהם אני מתנגד לאחד, למרות לחץ הקיים לאיחוד, משום שיש לי נימוק
שכנגד.

ישיבת ועדת הפנים
29.1.57

שר הפנים:

דבר אחד מבדיל בין גישתנו לעולות של מועצות
אזוריות ומועצות מקומיות. לגבי מועצות אזוריות שהן למעשה בניין-אג
לישובים עצמאיים של כל אחד מהן יש הנהלה מוכרת בחוק ועד המקום -
הן בנו דורשים רציפות טריטוריאלית במידה שאנו דורשים ממועצות
מקומיות. יש מועצות אזוריות גם כיום שאין רציפות בין כל חלקיהן.
כל בין חלקי המועצה יש לפעמים ישוב בעל אופי עירוני ברור וכו'.
לעתים נכנסת גם מועצה אזורית אחת לתוך מועצה אזורית אחרת. אין
זה דבר מועיל ביותר, אבל עצם העובדה של רציפות מינה קובעת.

לעומת זאת, לגבי מועצות מקומיות ועיריות
ענין הרציפות הטריטוריאלית הוא חוק בל-יעבור. ברגע שנכנסים שמועצה
כזאת תהיה מפורזת - לא יהיו אלו עיריות אלא מדינות-מדינות בתוך
המדינה, מטרופוליה ומטרופוליה. דבר זה אומר גם לייקר את השירותים
וגם לאוריד את רמתם. במקרה זה יש לי ויכוח לפחות עם שלוש עיריות
גדולות שכל אחת מהן אמנם מטכיסה שלא צריך לצרף שטחים מקלאיים
לעיריה תוך כדי צירופים כאלה, אבל בינתיים רוצה כל אחת מהן רק
לקבל את הנקודה הבודדת המרוחקת, מתוך הנחה שבמסך הזמן הן תתאחדנה.

המועצות האזוריות הקיימות, תחילתן ביועדי-
גוש בלתי-רשמיים. לכן, בכל אותו החלק שהוא ירושת העבר ולא זה
שנוצר תוך כדי קום המדינה, היסוד הוא מה שהיה וכפי שהיה. אבל
אף אחת מהמועצות האזוריות הללו לא נשארה במספר הנקודות ובגבולות
שהיו לה לפני קום המדינה. מפני שבינתיים קמו הרבה עשרות נקודות
נוספות. הוותיקה שבמועצות האזוריות היא עמק-אפר. אבל כיום עמק-
אפר היא מועצה אזורית כמעט כולה מורכבת מישובי-עולים. מתוך 44
נקודות - הרוב המכריע הם ישובי-עולים. או, למשל, עמק-הירדן בת
21 נקודות-הישוב. בדרום יש מועצות שהן כולן יצור חדש: עזתה וכו'.
הרוב המקרים עניני גבולות הם צירופים של ישוב לישובים נוספים לקיים
לעתים נעשה הצירוף כפי שקיים בתענך ובגלבוע.

בתענך קמו כמה ישובים חדשים, אם כי לא כולם
בהתאם לתכנית. בטפה אתם רואים את הטסח של המועצה בתענך. יש בה
גרעין ותיק, גלבוע. בתוך החלק החדש שנוסף אין אף מקום אחד
שיוכל לקוות על עצמו לארגן את המועצה האזורית. באנו אפוא להסכם
עם המועצה של גלבוע שהיא תאמץ את כל שאר הנקודות, וכעבור שלוש
שנים נחזור ונחליט לפי רצון הישובים שיתפתחו בינתיים ונקבע אם
המועצה האזורית תישאר אחידה או שתפורק לגלבוע ותענך, וזה נקבע
גם מה יהיה הגבול מתחלקותה.

או, למשל, המועצה האזורית הגליל העליון.
לטרות רצוננו צירפנו אליה השנה מספר נקודות שבעצמן לא יכולות
להוות מועצה אזורית. מדפנה ועד לאחר חצור מסתרעת המועצה הזאת,
שם העובר בהרבה על נוחיות הפעולה המוניציפלית מכל המדינות.
אמנם מספר הישובים במועצה זו הוא שלוסים בלבד. לעומת 44 של עמק-
אפר, אבל יש בה הרבה שטחי-בור, שטח החולה וכו'. בהמשך הזמן אפשר
לראות כהתפתחות רצויה התחלקות לשתיים. אבל אין אנו רואים לעשות
את החלוקה הזאת לפי קווי-ציר יפים בלבד, אלא בהתחשבות בעובדות-
החיים והתפקידים שהמועצות האזוריות מטלאות.

בגליל העליון יש חמש נקודות שבנוגע אליהן
פנינו לתנועת המושבים ולאחרים, ואין אנו סכריזים עליהן כמועצה
עד שבהיה בטוחים שיוכלו לקוות את עצמם. אנו מעכבים זאת כל זמן
שלא ראינו את ההרכב הראשון.

לעומת זאת, בכל מקום שיש בו מועצות אזוריות
קטנות-היקף וחלשות והן גובלות מבחינה גיאוגרפית, אנו מעמידים
בפניהן את השגלה של איחוד. ואמן שתי דוגמאות:

סר הפנים:

האחת, שכבר הסכמתי לגביה עם הנוגעים בדבר וכיוון זהו כבר מועצה מאוחדת: אפק-טפעלות, בטביבת פתח-תקוה. לפעשה גם מבחינת השטח, גם מבחינת סטפר הישובים וגם מבחינת חולסתה של האחת מהן בכל הנוגע להנהלת השירותים - ראינו שאיחוד כזה יכול להיות רק לטובה. דוקא בטועצות אזוריות הדיונים על איחוד נוסאים אופי לא גבאי, כיוון שכבר כל אחת מהן היא איחוד של בקורות בודדות ולכן יותר קל לבוא אתן להסכם.

י. ישעיהו: האם בתוך האיחוד הזה נכללת גם ראש העין?

סר הפנים: לא, ראש העין היא מועצה מקומית.

הדוגמה השניה היא המועצה האזורית ארנו, שנשארה כמעט בלי ישובים. הערים פתח-תקוה ורמת-גן נכללו אותה. על-ידה יש מועצה אזורית אחרת, בינונית - עסק לוד. גם לשתי אלו אנו מציעים להצטרף. האיחוד יצטרך להתחשב כאן בגבולות המחוזות. כשתבוא הסכמה סגד שתי מועצות אלו על איחודן - ייתכן שהאיחוד יהיה כרוך בקיצוצים ובטינויים בהרכב.

קיימת בעיה נוספת שביטויה מורגש מאוד בשורה של מועצות אזוריות ושהתכנון לגביה בא קצת לאחר פעשה. הכוונה היא לענין העיירות: קרית-טלמכאי וכל הקריות האחרות מסוגה. הקריות הללו נולדו בצורה טרונה. שתיים-שלוש מהן מסודרות יותר, אבל המצב בעיירות האחרות מתוח לטדי. בארץ מתפתחת כשלנו לא יכול התכנון להיות מופשט אלא הוא חייב להיות התלישבותי. בתחילה מתכננים גתים לקליטת עולים והטאר בא אחר-כך, ולעתים מאחר לבוא. העיירות הללו מוכננו מקודם כמרכזי עיירות בתוך שטח הקלאי, בו ייסצא מרכז הסכונות החקלאיות, ביה"ס האזורי, השוק, קופת-חולים, מרכז בידור וכו'. לפעשה ראינו בכמה מקומות דברים מוזרים, היות והעיירות הללו מלכתחילה הן גוף זר במקצת בתוך האריג האחד של המועצה האזורית. גין מושב, קיבוץ, מושב-עולים וכו' יש משהו מסותף. לעומת זאת בעיירה גדל פרולטריות חקלאי או אנשים מרוצים להיות בורגנים. כלומר: החלק הגדול של העובדים עובדים במשקי הטביבה בחקלאות, עבודה לא קבועה, עונתית, מכסימום 7-8 חדשים בשנה. ואם הם מצליחים ליהפך למרכז עירוני - הם רוצים להיות מועצה מקומית ולצאת מתוך המועצה האזורית. כך קרה בקרית-טלמכאי מבחינה מעשית, אינני מדבר על הבחינה התיאורטית. אנו, למשל: עקיר במועצה ברנר. בעקיר יש יותר תושבים מאשר בכל הישובים החקלאיים של המועצה האזורית ברנר. אם המועצה האזורית עוסקת בעניינים טיפוסיים לל הישובים החקלאיים - יוצא למאחז|טבתוכה יש רוב אחר, הרי זה סדרס את כל מערכות-הפעולה שלה. הוא הדין בקרית-גת. כל מועצה אזורית שהסקיעה עבודה וכספים רבים ע"י חתימה על ערבויות בהרבה רגבות לירות להלוואות שניתנו לפעולות בתוך העיירות הללו - הועמדה לפתע בפני בעיה שכל מה שהיא בונה בתוך עיירה כזאת, יילקח ממנה. ואם רוצה מועצה אזורית להבטיח את כל הדברים הללו בתוך המועצה האזורית - היא צריכה לבנות זאת על-יד העיירה ולא בתוכה. תל-סונד, למשל, יצאה כבר מסגרת המועצה האזורית, וכל מה שהסקיעה המועצה האזורית בתל-סונד, יצא ממנה. גם אם התביעות הכספיות יוסדרו וייקבע שבסוף 20 שנה תחזיר העיירה את הכסף - בינתיים נשארת המועצה האזורית ללא הדברים ההכרחיים לה לפעולתה שלה. פעולות מסוג זה במועצות האזוריות, במידה שעדיין נמשכות, הרי הן פילנטרופיה גרידא סגד ארגון טוניציפלי לגבי חלק יותר נחשל. מבחינה פילנטרופית הם עושים כיום לא מעט, אבל כבר בזהירות רבה. יש להעמיד את הענין הזה לדיון רציני בכל המוסדות המטפלים בדבר, יחד עם מחלקת ההתיישבות של הסוכנות, וצריך להקים ועדת-תיאום להבטחת הטיביות לקיומן העצמאי של העיירות שבלעדיו כל בנין-העל הארגוני יהיה רק נוסחה פורמלית.

ברצוני לעבור עתה לחלק השני: עיירות ומועצות מקומיות. אנו עומדים עכשיו בשורה של מקומות בפני חיטול יחידות טוניציפליות מתוך חוסר כושר-חיים שלהן. כאשר מקום כזה נמצא על-יד מקום גדול יותר - התשובה היא צירוף. למשל: תוך כדי התסבוכת של עסק זבולון, סיכננו לצרף את גלעם לכפר-גאת הקרובה.

ישיבת ועדת הפנים
29.1.57

שר הפנים:

כי טטפר הסטפחות במקום אינו יכול לשאת בטעססה. כל אחד מבין התושבים הסטתדר קצת יותר טוב עוזב את המקום ועובר לאחת הנקודות הקרובות, הסטודרות יותר. במקום נשארים רק ה"לא-יוצלים" מבחינה כלכלית. רבים חיים על עזרת הסעד, וגם מבחינה חברתית והכשרתם הסוקדמת הם נחשלים. שאלה דומה עומדת כעת בנוגע לזרנוגה. ייתכן שהתשובה גם כאן תהיה חיסולה כטועצה עצמאית וצירופה לרחובות. לפעמים אין למי לצרף טועצה כזאת.

בישוב הערבי יש שלושה ישובים שתוך כדי סכסוכים פנימיים, לאחר שהוברז עליהם כטועצה מקומית, לא התקיימו שם עם פעולות של גוף מוניציפלי. עכשיו אנו עומדים בפני סכנה שבג' לג'וליה יקרה דבר דומה. ברוב המקרים זוהי התחרות בין חטולות שכל אחת מהן, כדי להיות קצת יותר "מודרנית", קושרת את עצמה לשטה של מפלגה כלשהי. אחת הטועצות הללו, שלפי פעולתה היתה לדוגמה: טירה - גם היא עומדת עכשיו במצב קשה. הצדדים שם פעילים לא לפי החוק הקיים במדינה. מפעל מים שכבר עמד לפני סיומו, נדחה ביצועו, ואינני יודע לכמה זמן, רק מסום שאין מי שיחתום שם.

בראש-העין הטצב דומה. שם יש אדם אחד שעבר את כל הסיגים: סאז הבחירות ועד היום הוא היה כבר גא-כח של שלוש מפלגות. שם אין השאלה של גבולות המקום, אלא מי ישא - בתוך גבולות כלשהם - באחריות על מה שצריך לעשות שם. הדבר נמצא עכשיו בטיפולו של ביה"ד העליון, ולא נעשה שום דבר שיהיה בו מסום בזיון ביה"ד. אבל עם סתן פסה"ד בצטרך לגשת גם לענין זה. אבל ענין זה אינו שייך לגבולות ונאנני רוצה להתעכב עליו.

לגבי ישובים קטנים מחוסרי יכולת-קיום עצמי, אם הם נמצאים על-יד ישובים אחרים, הכלל הוא להניעם להצטרף ולעתים ללחוץ על צירוף כזה: טעברה על-יד טועצה מקומית או עיריה. ואתן כדוגמה טקרה שגם סביבו היה קצת רעש: עין קרית-עטל וטבעון. גבולות שני המקומות הללו הם בלתי-טבעיים. בתים טצד אחד של הכביש שייכים לטועצה אחת, ומהעבר השני - לטועצה השניה.

שר רוזן: קרית-עטל גובלת טצד אחד באלראי, ישוב כורדי ותיק בן 25 שנה שאפילו ועד לא היה מסוגל לבחור לו. טצד שני גובלת קרית-עטל בקרית-חרושת. טצד שלישי היא גובלת בטבעון. יש רצועה של קרית-עטל הנכנסת לתוך טזור טבעון, ואנשי המקום בעצמם אינם יודעים להבחין בגבול. ברחוב הראשי של טבעון חלק מהבתים שייך לטועצה המקומית קרית-עטל.

שר הפנים: קרית-עטל וטבעון, בשתייהן יש רוב תושבים / ארצות אירופה. אלראי סיושבת ע"י כורדים. שתי המעברות בסביבה גם בהן התושבים אינם יוצאי אירופה. זוהי המכשלה שם. טבעון, לפי הרכבה, פקידותית ואינטליגנטית יותר. קרית עטל טורכבת יותר טאנשי עטל או טטי שהיו פועלים. קרית-עטל תבעה כל הזמן איחוד עם טבעון. בטבעון היו הדעות מחולקות. היה חלק שהתנגד טמד לאיחוד. עוד יותר התנגדה החברה שהקימה את המקום - "קרת" - שהיתה שליטה שם ובינה לבין הרשות המקומית של טבעון היתה טלחמה ארוכה. כאשר באו אלי - קבעתי ועדה, בהתאם למקובל. בהופעתה הראשונה של ועדה זו טצאתי שהיה בטמת טשהו לא בסדר: היו"ר אמר כבר לעד הראשון: "בעצם אין לכם מה לומר, השר הרי כבר החליט". ביטלתי את מסקנות הוועדה מבלי לעיין בהן, וקבעתי ועדה בהרכב אחר, עם תוספת אנשי ציבור. מסקנותיה של הוועדה השניה לא היו זהות עם אלו של הוועדה הראשונה.

לגבי שני טוסדות טיכמתי לפי רצונם: לגבי רמת-הדסה ולגבי סטינר הקיבוצים "ארנים" גם להם נתתי את הברירה להצטרף לאן שהם רוצים. ארנים העדיפה להשאר בחוץ ולא להצטרף לשום מקום. הדסה הצטרפה לטבעון.

שר הפנים:

אחרי שקיבלתי את תוצאות בדיקתה של ועדת-
 החקירה השניה בענין טבעון וקרית-עפל הזמנתי - לפני הסיכום - את
 הנכסים לבירור. בבירור זה הוזכר באופן מוחלט מה שחשדתי לפני כן:
 הם דרשו שהאיחוד יהיה רק של קרית-עפל וטבעון, מתוך הנחה שאחרי
 שיתאחדו, יהיו די חזקים כדי לצרף אח"כ את השאר. אמרתי להם: אינני
 מסכים לאיחוד "לבן". אני בעד איחוד שבו היותר מבוססים יקבלו אליהם את
 החלטים. אני מוכן לעשות את האיחוד בשני שלבים: שלב ראשון - קרית
 עפל תתאחד עם המעברה שלה ועם אלראי וטבעון תתאחד עם המעברה שלה.
 אם תראה שהאיחוד הזה מתקדם בצעדים של טשטש, אני מוכן שלא לזכות
 עד שיסתיים האיחוד זה - שהוא ענין לסנים - אלא להחליט את האיחוד
 כל הגוש הזה יחד. אבל האיחוד רק של טבעון וקרית-עפל מותר הפקרת
 החלטים, ולכך אינני מסכים. אמרתי שכדי להוכיח את הנחת השלב השני
 אני מוכן כבר עכשיו להקים ועדת בנין ערים. הם התלוננו בעיקר על
 ענין בתי-הספר והילדים הצריכים ללכת רחוק, והייתי מוכן לעשות משהו
 גם בענין זה. שני הצדדים הודיעו לי באופן ברור לגברי שרק לאחר
 שיסתיים האיחוד גיין טבעון וקרית-עפל וכשיהיו חזקים - אולי תחילו
 באיחוד השאר. אמרתי: לא. את הצעד הזה אעשה רק כשתראה שאין כאן
 איחוד של "לבנים" בלבד.

מתוך הספה אתם יכולים לראות שקרית-חדושה

היא הטסן רצוף של שטח. למעשה קרית-חדושה מורכבת מבתים בודדים,
 ולצדף אותם פירוש הדבר לכלול באזור שטח חקלאי גדול ולהתחיל
 לפתח אותו. מצאתי שכאן אני נמצא בסכסוך שאין לי תשובה.

יש שני ישובים נוספים שהם קרובים מאוד זה
 לזה: קדימה ויציב (טנסורים). מבחינה תיאורטית המצב פשוט: קדימה
 היא ישוב ותיק; טנסורים - מעברה; טנסורים אינה יכולה להתקיים
 במספר עצמאי, וצריך לצרף. מבחינת השטח גם כן ברור שהתשובה היא
 אירוף. ואם לדבר על החלטה תכנונית - הרי היא ישנה במשרד הפנים:
 איחוד. אבל כאן הצרה היא שקדימה הוותיקה נמצאת עכשיו בחוב שאינני
 חושב שיציב החדשה צריכה לכסות אותה. הנהלת העיניים בקדימה היתה
 למטה מכל ביקורת. יש להם גרעונות וחובות; אין להם הנהלה. גם כאן
 חשבתי שהתכנית צריכה להיות איחוד, אבל אם נעשה את האיחוד הזה
 בכו היום, הוזה אומר: הטלת חובות של קדימה הוותיקה בת 600 התושבים
 על 1800 התושבים של יציב החדשה.

י. יערי: ובכל זאת אנשי קדימה הם המתנגדים לאיחוד.

שר הפנים: אנשי קדימה מתנגדים מאתן הסיבות שמתנגדים

אנשי קרית-עפל, וביטורים כאלה אינני מקבל.
 אבל אין אני מוכן לעשות את הדבר הנכון - האיחוד - ע"י הטלת
 גרעונות על אנשי קדימה על אנשי יציב. ראשית כל צריך להקים ועד
 ביציב ולהתחיל בשורה של פעולות משותפות, בעיקר בשטח החינוך. זהו
 גם הדבר הסדרתי ביותר את אנשי קדימה: שילדיהם ילכו לבי"ס אחד עם
 ילדי יציב. כאשר תכסה קדימה את חובותיה, כעבור שנה, אז תהיה
 התשובה הנכונה לצב זה: איחוד. רציתי להוכיח כאן מקרה שלפי תופה
 התשובה ברורה לחלוטין, אך בחיים - לא כל-כך.

אם מועצות אחריות הן עפ"י רוב צורת הארגון
 הטוביציפלי של הישובים החקלאיים - הרי המועצות הקוטטית - בודאי
 הערים - מרגובן שונה, אם כי החלוקה לשני סוגים. לה - מועצות
 קוטטיות ועיריות - לפי שטח בלבד אין בה הרבה טשטש. יש, למשל,
 עיר שפרעם או עיר בית-שאן, ויש מועצה קוטטית הרצלית. לגבי
 גבולות שיפוטן של המועצות הקוטטיות יש אלמנט קבוע שבו מביאים
 אותו בחשבון בקשר עם האדמות החקלאיות: אדמות חקלאיות ללו ביתנות
 לחלוקה לשני סוגים. יש אדמה חקלאית במשבצת הקבועה של גוף התישבותי,
 כפר, קיבוץ וכדומה. אנו חושבים שכל אדמה חקלאית שמושבצת - לא זו
 המצאת בעיבוד אלא במסבוץ המקום - צריכה ללכת אחרי סקומ
 הטוביציפלי של הישוב שאתו היא קשורה. בדרך-כלל אין אנו חושבים
 שכל אדמה חקלאית הנמצאת בתחום מועצה קוטטית צריך להוציאה מטה.
 טשטש שלחלק גדול של המועצות הקוטטיות יש גופי חצי-חקלאי ואין אנו
 רוצים - ע"י הוצאת אדמה כזאת - לפגוע באופייין זה. להיפך.

שר הפנים:

לעתים יש חשיבות בהרחבת שטח השיפוט על-טנת לאפשר תוספת גוון של טסק-עזר. למשל: בית-שאן. לאחרונה הורחב שטח-שיפוט על תוספת פס אדמה חקלאית. גם כאן סברו על הכלל של רציפות טריטוריאלית, בגבולות הקודמים של המועצה, תוך הדגשה מפורטת של הייעוד החקלאי של התוספת הזאת לטסק-עזר. כי בית-שאן היא עיר המורכבת ברובה מאנשים העובדים בטסקי הסביבה, ותוספת טסק-עזר תעזור להם, גם לאנשים הפרטיים וגם למצבה של המועצה ולשירותים הסוציאליים.

רק השבוע ביקשה מאתנו פרדס-חנה לצרף אליה שטחים ואיסרנו צירוף שטחים לטסקי-עזר. גם שטחים כאלה אנו מעגלים, עד כמה שהם נמצאים קרוב לגבול השיפוט.

לעתים מתבקש איחוד של שטח כפי שנראה מהמפה, עך מתוך אי-הסכמת הצדדים אין אנו מכריחים לאיחוד ורוצים בכך צעד נכון שצריך לסכנע אליו ולא להכריע בו. אופיינית לכך מועצת הדר-רמתיים, והמועצות/הדר ורמות-השבטים. גם דמת-הדר וגם רמות-השבטים הם ישובים קטנים. דמת-הדר היא למעשה מובלעת בתוך הדר-רמתיים. דמת-הדר ורמות-השבטים לוחמות על איפיון החקלאי, הישובים היחידים שעדיין לוחמים על ענין זה. הן לוחמות כדי להשאיר מה שהוחלט שיהיו לפני שהוקמו: מועצות חקלאיות. הוקם עכשיו איגוד ערים במקום זה למען בלי'ס מסותף. הם מוכנים לסורה של דברים שאינם פוגעים באופיים. במקרה זה אני מאמין שזוהי נהגת הסיבה לאי-רצונם להתאחד, סיבה מיוחדת שיש לסטור עליה, אם כי כל מי שמביט במפה לאטר שזהו אבסורד, ובפרט שהדר-רמתיים תובעת את האיחוד. התכנית שלנו לגבי מקומות אלה איננה אפוא מועצה אחת, ולא באיגוד ערים לשורה של שירותים מוניציפליים. כפר-טלל הקרובה, לעומת זאת, שייכת למועצה האזורית.

דוגמה נוספת: פתח-תקווה. בדרך-כלל ראש העיר של פתח-תקווה רוצה להתמודד עם תל-אביב. הוא טוכן לצרף אליו כל מה שצפא בסביבת המקום. היות וזוהי עיר, מונחה ועדת-חקירה לענין, וראש העיר הביא בפניה תביעות רבות. חלק מהתביעות קשורות באי בסידור הקונסטרוקטיבי, כי אשר לסידור הנגטיבי הדבר מוכרע מה-1 באפריל 1957. אך נוסף לעיר פתח-תקווה יש גם מועצה מקומית כפרית. עם הקמת המדינה היו שני מקומות כאלה - פתח-תקווה וחדרה - שהיתה בהם גם עיריה וגם מועצה מקומית כפרית. זו של חדרה בוטלה. בפתח-תקווה קיים כיום אבסורד מוחלט. באזור החקלאי עושים הבעלים אמנם עבודה טובה ומועילה. אבל דוקא מלא הגרים שם אין להם זכות הצבעה למועצה הכפרית, ומצביעים שם אלה שגרים בפתח-תקווה העיר או בתל-אביב ויש להם רכוש במועצה הכפרית. לאנשים אלה יש זכות הצבעה כפולה - בניגוד לכל חוקי המדינה. אין במקום שום שירותים ולא בלי'ס. אמרת להם שצב זה לא ייתכן. אך מצד שני אני מכיר בכך שהם עושים סלאכה חשובה מבחינת שמירה על הפרדסים במקום. כי הם עוסקים שם למעשה בשלושה-ארבעה דברים בלבד: בכבישים פנימיים לפרדסים; בניקוז חקלאי - לא ביוב; במקרה של צורך בעישון הפרי מסכנת מחלות הם עושים זאת; ובשמירה בפרדסים בעונת הקטיף. אמרת להם: אני טודה שכל ארבעת הדברים הללו הם דברים יעילים ודרושים מבחינת המסק הישראלי. אבל זאת צריך לעשות בצורה קונסטרוטיבית. ייתכן שיש כאן דברים שצריך לחייב את הבעלים לעשותם, כמו הגנה מפני מחלות העלולות להתפשט גם לפרדסים סמוכים. אני טוכן להציע לטר החקלאות שיציע חוק, בדומה לחברת הפרי, לפיו אם 70%-60 של בעלי הפרדסים מתאחדים לעשות משהו - הם יכולים להבריח גם אחרים לפעולות אלו, אבל לא צריך לעשות זאת בדרך של מוניציפליזציה שאותה אני רוצה לבטל. טר החקלאות הסכים להצעת חוק כזאת. היתה כבר פגישה בין בא-כוחו של טר החקלאות, בא-כוח שלנו ושל הפעוביינים. הבטחנו לא לסנות מאומה עד סוף השנה, אבל לשנה הבאה לא אוכל להכיר בקיום מועצה כפרית כזאת שהיא בניגוד לכל חוקי המדינה. מספר האנשים הגרים באותו שטח חקלאי של פ'ת הוא כמאה, ואין להם כל זכות בחירה מוניציפלית כרגע.

ישיבת ועדת הפנים
29.1.57

שר הפנים:

פתח-תקווה טובה לקבל עליה את כל השטח החקלאי הזה. אני חושב גם לאחר ביטול הסטטוס הסובייציפלי של האזור החקלאי צריך להשאיר את השטח מחוץ לכל מסגרת סובייציפלית עד שיתברר כיצד יסתדרו שטח טבחינה כלכלית. עשרות-אלפי דונמים מלא מינים צריכים להגדיל את שטח ליפוטת של עיריית פתח-תקווה כי הם יועמדו בטובה טבחינת מופלים החקלאי.

לעומת זאת, בתוך השטח הכפרי יש שכונה גבויה וגיחה, על גבול השטח של העיר פ"ת, מקומות מטיפוט עירוני. את אלה צירפנו לעיר. פ"ת רוצה גם את כפר-גבים ואת גבי-תקווה וכן את מנו, מקומות מרוחקים יותר. אבל צירופם של שטחים מרוחקים אלה נוסר גם צירוף כל השטח שביניהם, כלומר: אדמות חקלאיות, ולכן אינני מסכים. בדרך-כלל אני נוהג בכיוון של הקטנת השטחים חסרי סטטוס סובייציפלי בטחינה. דוקא בענין זה של פ"ת אני מעדיף להשאיר את האזור החקלאי חסר כל סטטוס סובייציפלי, לא להשאיר בו את המועצה הכפרית ולא לצרפו לעיר. כרגע נעבדים את הצעתו של שר החקלאות בענין זה.

כעת אני עובר לדוגמה הסטובכת ביותר - עמק זבולון. ענין זה נוגע, כפי שכבר אמרתי, למועצה האזורית זבולון, למועצה המקומית כפר-אחא, למועצה המקומית קרית בנימין, למועצה המקומית קרית ביאליק, למועצה המקומית גלעם ולמועצה המקומית נשר הקשורה מצדה, בענין אחר, עם חיפה. גם כאן טובתה ועדה שהציעה שורה של הצעות. אחרי שהוצעות הונחו לפני השתתפותי הישיבה מלאה של מועצת קרית בנימין ושל כפר אחא. היו אצלי בשיחה של מספר מקומות, הם ביקרו אצלי מספר פעמים רב מאוד, והקדמתי להם זמן רב.

המועצה האזורית זבולון דרשה לעצמה למעשה את כל האדמות החקלאיות, גם את אלו שכיום הן מחוץ לשטח שיפוט כלשהו, ברכת ההרים יבניהם שפרעם, אדמות שהיו שייכות קודם לתושבי שפרעם. חלק גדול מאדמות אלה הוא רכוש נפקדים. לגבי כל השטח הזה ענינו בסלילה. אין זה שטח של עיבוד, ולא ברור לעת-עתה למי הוא מיועד. לפי דעתי, קביעת גבולות סובייציפליים צריכה ללכת בעקבות הכרעה התיישבותית, ולא להיפך. לגבי כל השטחים המפורטים אמרנו: אדמה חקלאית מתחלקת לשני סוגים: כל מה שבתוך התיישבות - האדמה הקבועה של הנועדים המקומיים שהם בתוך זבולון - ילך למועצה האזורית זבולון. כל אדמה חקלאית שאיננה בתישבות קבועה - לא.

המועצה האזורית זבולון דרשה לעצמה את השטח של ביהח"ד ושנים חיסויים. עד עכשיו היה ביהח"ר הזה מחולק לשלוש חלקים: חלק אחד היה מחוץ לכל השתייכות סובייציפלית; גוש שני היה בתוך המועצה האזורית זבולון; הגוש השלישי - בתוך המועצה המקומית קרית-בנימין. הבחתי שאין כל אפשרות להמשיך בפיצול לשלוש רשויות, וקבעתי כהנחה מוקדמת שכל שלושת הגושים צריכים להיות ברשות סובייציפלית אחת.

קרית ביאליק בפגעה ע"כ שכפר ביאליק, הנוצצת על-ידה, חלק מהאדמות שבתישבותו היו קודם בתוך קרית ביאליק ועתה הוצאו ממנה. ע"כ שהעברתי את אדמות כפר ביאליק מקרית ביאליק לכפר ביאליק, הן הוכנסו למועצה האזורית זבולון. שכפר ביאליק משתייך אליה. לאחר תיקון נוסף בגבולות המחוזות - צורף עתה כל החלק הזה כנפה נוספת למחוז חיפה.

בנוגע לגלעם היתה ההצעה להפוך את המועצה המקומית לוועד מקומי ולהכניס את המקום למועצה האזורית זבולון, ממחר שאין התושבים יכולים לנהל את מועצה מקומית. טעמתי שגם כל הגיון במסדר כזה מאחר שאם אינם יכולים לקיים את עצמם כמועצה מקומית - לא נוכל לשנות את התוכן ע"י שינוי השלט. לעומת זאת, השטח הזה הוא כמעט שטח רצוף של כפר-אחא. במקום לצרף את המקום למועצה האזורית זבולון, אמרתי אפוא לצרף אותו למועצה המקומית כפר-אחא.

ישיבת ועדה הפנימי
29.1.57

סדר הפנים:

קרית-בני-מין: - ביה"ד לדשנים הימניים - עד עכשיו חלק ממנו היה שייך לקרית-בני-מין. לאחרונה תיקנו את גבולות המועצה המקומית. ברגע האחרון תיקנו את הגבול המתוכנן, לאחר שנתקבלה ידיעה על 2,5 גושים שאינם כלולים בשום תישובן, והחלטנו להוסיף אותם לקרית בני-מין. כל השטח שהוצא - לפי התכנון החדש - מקרית-בני-מין הוא אדמה חקלאית מתושבת למסקים שונים המעבדים אותה כל הזמן. את השטחים הללו צירפנו למועצה האזורית זבולון, מאחר שהמסקים שלהם שייכת האדמה ליהודים שייכים למועצה זו. יוצא - כפי שאתם רואים בטפה - שאותו חלק של ביה"ד לדשנים הימניים שהיה שייך קודם למועצה המקומית קרית-בני-מין, אין לו עתה שום רציפות עם המועצה, מאחר שבינו ובין שטחי המועצה המקומית השטח איננו שייך עוד לקרית-בני-מין. גם כאן הלכתי אני בתכנון גבולות המועצה בעקבות הבעלות, ולא להיפך. אין אצלי קובע כיצד יחולקו אדמות, אלא אני הולך בעקבות חלוקת האדמות ואינני חושב שקרית-בני-מין צריכה להיות יוצאת-מן-הכלל.

המועצה האזורית זבולון טוענת שהיא רוצה בכל שלושת החלקים של ביה"ד לדשנים הימניים, באשר היא גובלת בו עכשיו יותר מקודם. ואילו אני טענתי: להיפך. אם יתברר שביה"ד גובל במועצה מקומית כלשהי - אצדף אותו אליה, ואלך לפי אותו קו שלפיו צירפתי את האדמות החקלאיות למועצה האזורית. התברר שביה"ד גובל בנשר. הגבול המבדיל כיום בין נשר ובין ביה"ד הוא הקישור שכרגע אין עליו גדר. מבחינה זו הרציפות כיום איננה רציפות של תחבורה אלא של טפה, אבל זוהי רציפות שתוכל ליהפך לרציפות של טפס.

אני חושב שאין שום זכות-קיום נבדל לקרית-בני-מין. אבל אין לאחוז בטקרה זה באמצעי-כפיה, אם כי ייתכן שכעבור שנה או שנתיים נצטרך גם להכריח. אילו היתה בגלעם התנגדות לצירוף לכפר-אתא, כפי שהטברתי קודם, הייתי יושב אתם פעם ופעמיים ומתגבר על התנגדותם. אבל את קרית-בני-מין אני מעדיף שלא להכריח. עכ"פ, קרית-בני-מין יכולה להתקיים באופן עצמאי רק בתנאי אחד: שתהפוך את כל השטחים ל"פיקים" ושיבנו כאן עיר חדשה. אני חושב שדבר זה לא יכול ולא צריך להיות. טחוך הטפה אתם רואים שקשה מאוד להבדיל היכן מסתיימת קרית-בני-מין ומהחיל כפר-אתא. יש רחובות שבהם הבתים בצד אחד שייכים לכפר-אתא ובצד השני - לקרית-בני-מין. כשכפר-אתא רצתה להתפשט לכוון מסויים - התערבו כל גורמי התכנון על-טנת להפנות את כוון התפשטותה לצד גבעות וכורכר שלצד שפועם, שהוא שטח מתאים טבעית לבניה. קרית-בני-מין נבדלת יכולה להתקיים רק אם כוון התפשטותה של כפר-אתא יהיה לצד האדמה החקלאית. הטברתי את הדברים הללו בישיבת המועצה של קרית-בני-מין. מטרתי להם שמהיה לשוב שלהם אפשרות להתפשטות הרבה יותר רחבה כישוב אחד, ואילו להתפשטות של כפר-אתא לעבר האדמות החקלאיות אני מתנגד מאוד, משום שזוהי המדיניות של המדינה. לדעתי אלה הם דברים אובייקטיביים שלפיהם אני קובע בכל מקום. מאחר שהסדובר איננו בגלעם אלא בשני המקומות כפר-אתא וקרית-בני-מין, אמרתי: יכריעו הם. בכפר-אתא מקיימים עתה טפעל שהמועצה החליטה נגד הקמתו ואילו ראש העיר החליט מיטית על הקמתו. המועצה התנגדה לכך בגלל חוסר מטצעיה. אבל אילו היה הישוב מאוחד עם קרית-בני-מין - לא היה מחסור באפשרויות להקמת הטפעל. הוא הדין בגייטנסליה בכפר-אתא, שיש בה כיום 62 תלמידים בסך-הכל סמחציתם הם בני קרית-בני-מין. הודעתי להם שאני מוחק את כל הסעיף הזה מהתקציב לעומת זאת, אם יתאחדו עם קרית-בני-מין, ייתכן שכעבור כמה שנים יהיה שם מקום לבי"ס תיכון. בכל אופן, אמרתי: לגבי שני ישובים בגודל כזה לא אמריע בצורה אדמיניסטרטיבית. הטברתי להם את המצב, מה דורשת טובת התכנון וטובתם הם, ואני מניח שהחיים בטשך שנה או שנה-וחצי ילמדו אותם. ייתכן שאם ימשיכו לשקוע בגרעונות - נצטרך להחליט אז עבורם שלא יהיו שני ראשי-עיר אלא ראש-עיר אחד, לא שני מזכירים אלא מזכיר אחד, וכו'.

א.ב.

לשיבת ועדת הפנים
29.1.57

שר הפנים:

ואם ישאלו: מה בין מקום זה ובין בני-ברק
ור'ג או ר'ג וגבעתיים? - ראשית, לגבי בני-ברק יש טעמו מיוחד,
ואני חייב להתחשב בו. שנית, לא רצוי שתהיה עיר אחת שתשטרע
טרמטון ועד הרצליה, כל זמן שאין עיריות-טשנה. ג' בני חושב
סמדינת-ישראל זקוקה לעיר כזאת. ויש הבדל בין שני מקומות
כמו כפר-אמא וקרית-בנימין ובין ח'א ובני-ברק, אם כי הרמטונים
א'בם מקומות קטנים כל-כך שאוכל לכפות עליהם את האיחוד באופן
מדטיביסטרטיבי. לעומת זאת פ'ת, ר'ג, גבעתיים וח'א הגיעו למסדיט
כאלה שגני טהסט מאד להגדילן, אלא אם כן יהיה סידור של
עיריית-גג אחת עם עיריות-טשנה.

לגבי נשר יש ענין אחד שאלמלא היה
קטור ביגור - הייתי מחליט לגביו אחרת. בנשר יש שטח של 3,000 דונם
המתושבץ ליגור. בתוך השטח הזה יש ארבעה יוצאים-טן-הכלל: יש
חלקים השייכים לבתי-הזיקוק ובשארית טחוץ למטגרת מוניציפליית בהאם
לאסכט; יש שטח שהקהק'ל סדרה למפעל הסנותף של הביוב שהיה פעם של
איגוד-ערים של חיפה, נשר, הקריות וכו', וכן המפעל של סתקני
הטיהור; יש שטח של כ- 2,000 דונם שנמסר לחברת החספל בשביל גנרטור
סדכזי גדול; ויש פס צר וקטן של אדמה פרטית השייכת לתשעה אנשים
פרטיים שלא ברור אם הם קיימים עוד ואיש לא ראה אותם. גם כאן
קבעתי שאדמה מתושבצת דינה כדין כל האדמות המתושבצות, אם כי
הסדובר ביגור. אבל לגבי הפס הצר של תשעת, הבודדים שלא ידוע אם
הם חיים - הייתי מטאירו בעטק זבולון. הפס הוא ברוחב של 15 מטר.
הייתי מטאיר בתחומי המועצה האזורית גם את השטח המיועד לחברת
החספל, היות והסדובר ביגור וטישהו יכול לחשוב כל מיני דברט -
הוצאתי כל אדמה שאיננה מתושבצת ליגור, ואילו את האדמות המתושבצות
ליגור השארתי, כמו במקומות אחרים, נוסף לכך נעשו חילופין בין
נשר וחיפה: לנשר הועבר מחיפה - לפי הסכט - המפעל של קייזר-פרייזר
ומה שעל-ידו, ואילו השטח שמעל למחצבות, שעליו גונים את קרית
הטכניון - הועבר לעיריית חיפה.

היו'ר י. ריפתין: אני מודה לשר הפנים על טקירתו. את הדיון
נקיים בשבוע הבא.

ש. פרלסטין: היה רצוי שתקליט דיון על סכתבו של שר
הפנים לחברי הוועדה בדבר הבקשה לדון
בקרית-בנימין.

שר הפנים: עוד כשהייתי באופוזיציה הוטכט, בהסתתפותי
האקטיבית, שוועדה של הכנסת יכולה להתערב
אצל שר ולשאול, למשל: כיצד מסדיר השר את הגבולות המוניציפליים
בכלל. אבל לא יכולה ועדה לשאול את השר: כיצד הוא מסדר את
הגבולות של מקום קונקרטי, כי זהו ענין של ביצוע. בענין קונקרטי
יכולה להיות שאילתה או הצעה-לסדר-היום, אבל לא דיון כזה. אפשר
ללכת לפי הפרוצדורה שהונהגה בסעתו לגבי מעברת עמיטב, עכ'פ,
אין בדעתי להסתתף ולהיות נוכח בדיון שתקיים הוועדה על סכתבי.

היו'ר י. ריפתין: גם את הדיון על סכתבו של השר נקיים
בישיבה הבאה. אני הייתי מעוניין מאד
שנשר ישתתף בדיון זה.

שר הפנים: לא אשתתף בדיון זה, כי זהו ענין כללי
השייף לכל השרים ולכל הוועדות ואינני
רוצה לעשות טזה ענין פרטי.